

Soja, xalets i mala llet

Històries darrere de l'esmorzar

Cinc instantànies d'un viatge per Cantàbria passant per l'Argentina obren qüestions interessants. Tenen res a veure els xalets a la costa amb la qualitat del menjar? Si produeixes menys quantitat guanyes sempre menys diners? Exportar del Sud al Nord és sempre positiu per a la gent dels països del Sud? Conèixer alguna cosa més sobre la llet que prenc em pot ajudar a entendre alguna cosa sobre la immigració?

Les situacions que es relaten en aquest article es basen en situacions i personatges reals que Álvaro Porro (de la redacció d'*Opcions*) va conèixer durant un viatge d'investigació a Cantàbria. Les dades són reals, els noms s'han canviat.

Les dades que donem al segon relat s'han extret del vídeo documental *Hambre de soja*, de Marcelo Viñas.

VULL UN XALET I LLET BONA

L'Eva i l'Ismael viuen a Bilbao però els encantaria tenir un xalet per sortir de la ciutat els caps de setmana, si pot ser prop de la costa per anar a la platja a l'estiu. Sembla ser que prop de Suances (Cantàbria) es construiran uns adossats a un preu que es poden permetre (34 milions). Ara amb l'autopista del Cantàbric hi poden arribar en una hora si no hi ha embussos. Avui mentre esmorzava l'Ismael es queixava que la llet no tenia gust de res. Es va criar en un poble ramader i sap què és la llet.

AQUEST NOU NEGOCI ÉS UNA RUÏNA SOCIAL I ECOLÒGICA

La Maggie és una noia argentina que es guanya la vida fent cangurs a Bilbao. La seva família, a l'Argentina, té problemes per arribar a final de mes amb els 150 pesos del govern i el que ella els envia. Els seus pares viuen a la regió del Chaco. Menaven una terra arrendada on conreen fruiters, i durant l'època de recollida de cotó feien jornals. Però en Federico, el propietari de la terra, l'ha venut a un productor de soja que ja ha comprat 15.000 hectàrees a la regió, algunes de bosc.¹ D'uns anys ençà tot a la regió s'ha convertit a la producció de soja, incloses les plantacions de cotó.² És soja transgènica de Monsanto. Se sembra amb unes grans màquines i l'únic que necessita és que passi l'avió amb el potent *glifosat*, un herbicida també de Monsanto; cap planta excepte aquesta soja pot sobreviure l'atac del químic. Com que el cultiu no requereix mà d'obra, molts agricultors i treballadors agrícoles s'han quedat

sense feina o han tancat la seva explotació (a l'Argentina en tanquen 12 cada dia). Al poble de la Maggie 6 de cada 10 adults estan a l'atur. Davant d'aquesta situació els seus cosins van marxar a la ciutat a buscar feina però no en van trobar. Ara viuen en una *villa miseria* dels afores de Buenos Aires, esperant poder venir a Espanya com la Maggie. Almenys hi ha un menjador comunitari que gestionen voluntaris on mengen diàriament soja del programa *Soja Solidaria*: els productors regalen un quilo per cada tona que exporten com a matèria primera per a pinsos.³ Algunes de les tones exportades anirà al port de Santander.

¹ L'expansió del monocultiu industrial de soja és la principal causa de deforestació de bosc nadiu a l'Argentina. Segons Greenpeace causa el 38% de la deforestació de l'Amazònia.

² A l'Argentina la soja transgènica s'ha multiplicat per 16 en 7 anys (ocupa tanta superfície com Andalusia i Aragó juntes).

³ Algunes organitzacions relacionen el consum massiu de soja amb anèmies i problemes de malnutrició (www.iguazu.grr.org.ar).

INGRESSO MOLT PERÒ GUANYO POC

L'Antonio segueix amb la ramaderia del seu pare, a Suances, prop de la costa. Quan se'n va fer càrrec va decidir invertir per modernitzar-la, tal com li van recomanar. Gràcies a una subvenció i un préstec de 75 milions de pessetes va comprar el carro mesclador de pinsos, va arribar a les 85 vaques i va comprar 300.000 quilos de quota dels veïns que abandonaven. Al principi treia les vaques als prats, que a Suances donen molta herba, però això ja no es porta. Costa molt trobar-ne un per arren-

dar perquè es venen al comptat a constructores. Ara les vaques són gairebé tota l'estona a l'estable i els dona sobretot pinso. De cara a produir el màxim de llet en fa servir un que duu molta proporció de soja i complexos vitamínics. Així li paguen el litre a 56 ptes., més que a d'altres de la cooperativa que produeixen menys, i els ingressos puguen. Alhora puguen també les despeses: tant pinso surt molt car, les vaques agafen mamitis cada cop més sovint i ha de llençar la llet perquè els ha donat antibiòtics... El cost per litre li surt a 40 ptes. (sense comptar la devolució del crèdit), de

manera que el marge és de 16 ptes. Molt just per arribar a pagar les lletres del banc.

Com que el marge és massa ajustat ha decidit comprar 10 vaques més, americanes, i un robot munyidor que li faciliti la feina (no vol contractar més immigrants, no cobren gaire però fins que ho han après tot...). Per pagar tot això s'acaba de vendre el camp on conreava blat de moro a una immobiliària (sembla que hi construirà uns adossats). El problema seran els purins, amb 10 vaques més serà un malson, sap que algun dia el denunciaran per llençar-los a la pedrera.

La costa de Cantàbria és única per a la ramaderia extensiva perquè la combinació de pluja amb la suavitat del clima proporciona sis tallades d'herba en un any. És també una zona amb un alt atractiu urbanístic.

L'abandó d'un 80% dels ramaders en 15 anys té molt a veure amb el fet que Cantàbria hagi estat la regió espanyola amb major taxa d'increment de construcció d'habitatges en els últims deu anys (Diario Montañés, 24/7/05), i que 60.000 hectàrees siguin actualment plantacions d'eucalip-tus, una espècie amb molt interès industrial que degrada el sòl.

SOM SOSTENIBLES PERÒ NO VIABLES

En Donato i la Marta estan buidant casa seva, es muden. Deixen sola la Luisa, l'única ramadera que queda al poble, allà dalt a la Vega del Pas. El litre de llet els sortia barat, ja que bona part del menjar de les vaques eren les pastures de la Vega a l'estiu, i a l'hivern herba seca que en Donato havia segat a la primavera. Més o menys com feien els seus pares però una mica més còmode i productiu. Però els pagaven poc per la llet: que si té poc greix i poca proteïna, que si t'estàs allà dalt i me'n dones poca... Els la pagaven a 35 ptes el litre, i com que els costos eren de 25 es quedaven només 10 ptes. de marge. Els de la Conselleria els van dir que la seva explotació no era viable; no havien sentit aquesta paraula fins fa pocs anys i des de llavors no paren de sentir-la. Fa uns quants mesos una noia del sindicat els va recomanar que es passessin a ecològic perquè la seva llet tenia molta qualitat.

Quines ironies, uns et paguen poc perquè no els agrada la qualitat de la teva llet i uns altres aprecien justament aquesta qualitat. En Luis, el del magatzem de pinso, deia que l'ecològic no tenia futur. Tot i que el que els agrada són les vaques, davant de la incertesa econòmica van decidir deixar-ho córrer.

Ara en Donato i la Marta baixaran a viure a Celaya, cap de la comarca. Ell treballarà a la serradora on arriben els eucalip-tus de tota la comarca (molts ramaders de la Vega van plantar eucalip-tus quan van deixar les vaques). La Marta encara no sap a què dedicarà el temps.

SOSTENIBLE + VIABLE ÉS POSSIBLE

La família Alonso porta una granja de vaques lleteres al seu poble del Valle de Asón. Havien arribat a tenir 70 vaques que donaven 38 litres diaris, un crèdit de 40 milions per tornar i moltes despeses: que si la factura dels pinsos, que si el compte del veterinari, que si cal comprar més vedelles, que si les medicines... Els diners sortien tan de pressa com entraven.

El dia que la Mari Paz, la mare, es va adonar que no volia que els seus fills pren-

guessin la llet de casa (per com alimentaven i cuidaven les vaques) i que no podia aprendre's el nom de totes les vaques va decidir parar en sec. Els va assegurar tots a taula i van decidir baixar el ritme. Ara tenen 45 vaques, els donen tres vegades menys pinso que abans, les treuen a pasturar i fan els seus propis farratges i ensitjats (sort que no van vendre els prats quan en Serafin, el constructor, els va posar 25 milions a sobre la taula, fa dos anys). Així els costos per litre han baixat de 39 a 31 ptes. A la seva cooperativa s'havia acordat ja fa temps

pagar el mateix a tots els socis (la Mari Paz, que n'és la presidenta, n'està molt orgullosa), de manera que els segueixen pagant el litre a 54 ptes. En conjunt els surt més rendible, de fet és per això que en aquesta vall moltes explotacions familiars petites i mitjanes han aconseguit sobreviure. Els Alonso s'han arribat a plantejar passar-se a ecològic, tot i que els de la Granja Serrana, que s'hi van passar fa un parell d'anys, expliquen que no hi ha mercat i que tot i que els va prou bé han de vendre la meitat de la llet com a convencional.